

ЦИЈЕНА:
за Црну Гору на годину 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

за Црну Гору број 10 ПАРА
за Стране Земље број 20 ПАРА

ЛИСТ ИЗЛАЗИ
УТОРНИКОМ И ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:
„Viesnik“ Cettigné (Monténégro)

Рукописе ваља слати Уредништву „Вјесника“
а претплату и огласе Администрацији
Огласи се наплаћују по погодби

Црногорци!

Још не доспјесте, да крв сферете с ваших храбрих мишица, а ваш стари Краљ приморан је да вас и по трећи пут за непуне двије године дана позове под оружје; да вас и по трећи пут поведе у рат — у свети рат за слободу Српства и Југословенства.

Црногорци!

Судбоносни час је куцнуо! Црно-жути барјак, који од давних времена као мора притиска душу југословенског народа, развио се, да тај народ сад потпуно уништи, да његове слободне представнике, Србију и Црну Гору, прегази.

Узмичући пред најездом силног Османлије, Југословени су се прилагођавали хришћанској Аустрији, да се с њом заједно опру најезди са Истока. Они су код ње тражили спас живота, а нашли су гроб своје слободе. Немилосна Аустрија примила их је не као помагаче за заједнички опстанак, већ као измећаре и убоге најамнике да њиховим месом и крвљу њиховом штити искључиво своје себичне интересе. Држала их је као бедем према разјареном Азијату и гурала их немилосно на кланице њемачких и талијанских поља. Хероји битке на Бауцену, гдје је славни шведски краљ погинуо, били су Југословени. Крвљу својом прелили су бојна поља Холандије и залили обале Сјевернога Мора, а Адрију су јој, залуду, само они очували. Беч, из којег се сада наредбе дају за уништење Српства, очували су бедеми костију словенских.

За све то Аустрија је захвалила Југословенству неправдом, гоњењем, робовањем и пакосним сијањем раздора међу браћом, за што је чак и цркву као средство узимала.

Док су ланци робовања стезали Словене у земљама Монархије, дотле су носиоци црно-жуте боје чупали и исчупали срце Србиново — дивну Босну и Херцеговину.

Крвљу српском заливени Скадар и Драч отели су нам својим интригама. А кад им све то није помогло — кад су се слободне српске земље, оснажене посљедњим ратовима, хвала буди Богу и јунаштву српском, спремале за нови културни живот; када су се словенска браћа наша заједно у пространој цркви све Југославије, са амбона које отпочела се проповиједати слога, братство и једнакост — латили су се оружја, да своје злобне намјере постигну, да нас униште.

Црногорци!

Аустрија је објавила рат нашој драгој Србији, објавила га је нама; објавила га је Српству и цијелом Словенству.

Нашу праведну ствар узела је у заштиту моћна Русија, представница великог Словенства и наша вјековна заштитница, са својим просвјећеним савезницима.

Црногорци!

Крв се већ лије на Дунаву, Сави и Дрини; лије се на границама наше моћне заштитнице Русије и њене савезнице Француске, па сад — ко је јунак, на оружје! Ко је јунак, нек слиједи корацима два стара српска Краља: да гинемо и крв проливамо за јединство и слободу златну.

На нашој су страни Бог и правда. Ми смо хтјели мир, наметнут нам је рат. Примите га као и увијек, примите га српски и јуначки, а благослов вашег старог Краља пратиће вас у свим вашим подвизима.

Живјели моји мили Црногорци!

Живјело наше мило Српство!

Живјела наша моћна заштитница Русија и њени савезници!

ЦЕТИЊЕ, 24. јула 1914. год.

НИКОЛА с. р.

Предсједник Министарског Савјета,
Министар Војни,
Генерал-ађутант, дивизијар,
сердар **Ј. Вукотић** с. р.

Министар Финансија и Грађевина,
Р. Поповић с. р.

Министар Правде,
Љуб. А. Бакић с. р.

Министар Иностраних Дјела
П. Пламенац с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,
Саво П. Вулетић с. р.

Министар Просвјете и Цркв. Послова,
Гаврило М. Церовић с. р.

Пљевље, 25. јула. Јутрос у 6 сати трупе Санџачког одреда под командом бригадира Гојнића одушевљеним јуришем заузеле Сјенокос, Метаљку и околне висове. — Нарочити извјештај.

Петроград, 21. јула. Данас је у пријестоници био велики историјски дан. Још од раног јутра изванредна живост била је у вароши, када се као муњом разнесе вјест да ће у Зимској Палати бити одслужена служба и да ће се Цар показати народу. Одушевљење последњих дана и жеља да виде обожаваног монарха привукли су у палату десетине хиљада људи. Са заставама око 4 часа по подне царска јахта „Александра“ стигла је из Петерхофа са Царем, Царицом и кћерима. Многобројна маса свијета окупљена на Неву, дочекала је јахт са усклицима. Кад царски чамац приђе пристаништу Зимске Палате, Невом се одушевљено клицање разлијегало. Када су Њихова Величанства ишла Зимској Палати, свијет је падао на кољена кличући ура! Кад су Њихова Величанства заузела мјеста у цркви, придворни свештеник је гласно читао манифест о објави рата. По томе је одслужена служба за побједу рускога оружја над непријатељским. иза чега су Њихова Величанства пољубила свети крст и икону. За вријеме док је Цар говорио, свијет је клечао, а многи су имали сузе у очима. Затим се захорило ура! а официри су држали уздигнуте сабље. За то вријеме десетине хиљада душа било је испред двора са заставама, на којима је било написано: Живио Цар! Живијела Србија! Живијела Француска! Живијела Енглеска! и слобода Словенима! Кад се Цар појавио на балкону, није било краја клицању.

Париж, 20. јула. Предсједник Републике и чланови владе саставили су и упутили следећи манифест француском народу: Од прије неколико дана ситуација у Европи знатно се погоршава. У овом тренутку мобилизирају више народа, па чак и земље којима је гарантована неутралност, сматрале су за дужност да прибјегну овој мјери опрезности. Силе, чија уставна и војничка организација није као наша, отпочеле су и без указа мобилизацију. Војним припремама и вршењем мобилизације Француска је манифестовала своју жељу за миром. Она је давала Европи доказе умјерености у тешким данима, дала је живе примјере разборитости и напора у корист одржања општег мира. Француска спремајући се за сваку евентуалност, предузела је прву неопходну мјеру за заштиту своје територије. Међутим наше законодавство не допушта нам да вршимо ове припреме без указа о мобилизацији. Свесни одговорности, која пада на нас, ми би пре небрегли једну свету дужност кад би оставили да ствари иду својим обичним током. Стога је влада објавила декрет потребан у садашњој ситуацији. Мобилизација и ратно стање изгледају у садашњој ситуацији као најбоље средство за осигурање мира. Надахнута искреном жељом за мирним ријешењем, француска је влада предузела потребне мјере и продужиће своје дипломатске на-

поре. Влада вјерује у успјех и рачуна са хладнокрвношћу племените нације, да се неће подати неправданом узбуђењу. Влада рачуна на патриотизам свију Француза, па је увјерена да у овом тренутку да нема никога, који није готов да изврши своју дужност. Нема више партија у Француској, има само Француза родољуба, ријешених да погину само за отаџбину, за правду и правичу, уједињених у прибраности и достојанству.

Брисел, 24. јула. Њемачка је упутила Белгији ултимату тражећи од ње ријешење да олакша њемачке ратне операције. Белгија је одбила с индигнацијом. Одушевљење неописано.

Париж, 24. јула. „Пти Журнал“ каже, да ће се оба дома одмах сазвати. „Пти Паризијен“ саопштава да Енглеска не само да је мобилисала своју флоту него спрема и експедицијону армију под командом генерала Френча. Цијеле вечери владала је велика живост по станицама источне и сјеверне жељезнице. Сви возови одлазили су са узвицима „живјела Француска“, које су клицали мобилисани војници. Маса свијета одговарала је махањем марама и пјевањем патриотских pjesama.

Берлин, 24. јула. Цар Виљем је у 1 час по подне отворио у бијелој сали двора изванредну сесију Рајхстага, прочитавши своју пријестону бесједу која гласи: „У овим озбиљним тренутцима ја сам сабрао око себе представнике и одбранике њемачкога народа. Кроз готово пола вијека ми смо умјели истрајати на путу мира. Покушаји да се њемачкој прилици ратоборне тенденције наинили су на осуду. Моја влада чак и у изазивачким приликама радила је на моралном, интелектуалном и економском развоју њемачке као свога највишега циља. Свијет је свјестан наше неупорне ревности. Ми се ниходимо у првом реду међу народима. Грудили смо се да у узбуни последњих година народе европске пошлемо од ратних опасности, изазваних ратним догађајима на Балкану. Изгледало је да су опасности биле савладане док се изненадити не створи провалија убиством мога пријатеља Франца Фердинанда. Мој високи савезник Франц Јосиф би приморан да се лати оружја да одбрани сигурност своје царевине од опасних роњења, која су долазила из сусједне државе. Руска је влада одупрла савезној нам монархији у постицању њених оправданих интереса. Не само да нас зове наша дужност као Нијемаца, наша дужност као савезника да идемо упоредо са Аустријом, већ нам се намеће огромни задатак да бранимо свој рођени положај као и стару заједницу и културу двију царевина против јуриша непријатељских сила. Уцивљеним срцем ја сам морао мобилисати своју војску против сусједа, са којима се је она заједнички борила, и искреним болом гледао сам како се ломе пријатељство, које је њемачка очувала. Руска влада, попуштајући незаситљивим нагонима национализма, заузела се за једну државу, која је донијела несрећу овога рата ковањем једнога злочиначког атентата. Факат, да се Француска та-

које ставља у ред наших противника, не може нас изненадити. Наши напори, да дођемо до пријатељских веза с француском владом, судараће се врло често са старим надама и са старим гњевом. Све што интелигенција и људска снага могу учинити да се један народ припреми на крајне одлуке, учињено је с вашом патриотском помоћу. Мржња, која се одавно шири на истоку и на западу од нас, распрсла се. Садања ситуација не истиче из једнога пролазног сукоба интереса или из дипломатских констелација; она је резултат једне живе пакости, која ради већ од много година против моћи и напретка њемачке Царевине. Не гони нас жеља за освајањем. Ми смо испуњени тврдом вољом да очувамо мјесто, на које нас је Бог поставио, да га сачувамо за себе и за све будуће генерације. Ви ћете видјети и из докумената, који ће вам се поднијети, како су се до последњег тренутка у корист одржавања мира упињали моја влада и мој канцелар. Да се избјегне ова опасност, ми у легитимној одбрани и са чистом савјешћу лађамо се мача. Ја сам упутио народу њемачке Царевине позив да брани свим силама у братској сарадњи с нашим савезницима оно што смо створили мирним радом по примјеру наших отаца. Чврсти, озбиљни и поносити пред непријатељем ми се повјеравамо вјечној Свемоћи нека би оснажила нашу одбрану и привела је добром крају. Цио њемачки народ окупљен око својих књажева и својих вођа упире своје погледе у вас. Одлучите се једнодушно и брзо то је моја најживља жеља“.

Берлин, 24. јула. Волфов Биро јавља да је на супрот изјави руског амбасадора у Лондону руска влада мобилизирала била већ у току времена прије него што је њемачка и упутила свој ултиматум. Руски напад на њемачку границу извршен је прије него што је на ултиматум и дат одговор, дакле у време док је Цар Виљем упутио свој ултиматум. Према томе догађаји су у шевалијској супротности са мирољубивим увјерењем Русије (Примједба: Она је изјавила да њемачког избора да би се видјело како се представљају догађаји из Берлина.)

Берлин, 24. јула. Приликом свечаног отварања Рајхстага у Царском Двору присуствовали су осим великога броја посланика, Бетман Холвег, великодостојници, дипломатски корса аустријским амбасадором, Царица, Наследникновица. Неколико минута послје 1 час по подне Цар Виљем у парадној униформи појавио се је у сали дочекан одушевљеним клицањем Скупштине. Цар је прочитао пријестону бесједу крјепким гласом, наглашавајући сваку ријеч. Бесједа је најприје примљена у тишини, али послје првих реченица чланови Рајхстага одушевљено клицаху. Кад је Цар поменуо убиство Франца Фердинанда, његов је глас дрхтао од узбуђења. Цар је нарочитом енергијом истакао ријечи да се Русија одупрла Монархији. Кад је Цар говорио о дужностима савеза према Аустро-Угарској, одушевљење се у сали удвојило. Послије читања пријестоне бесједе Цар је импровизирао ове ријечи: Господо, оно што

сам рекао са балкона дворскога народа, ја понављам. Не знам више за партије, ја знам само за Нијемце и као доказ да сте чврсто ријешени без обзира на партије као и на вјероисповијести да ме пратите свуда и свакад без обзира на опасност и на смрт, ја позивам представнике партија да ми се приближе, да ми то обећају, пружајући ми руке. Одушевљени усклици: „живио Цар“ пратили су ове ријечи, а представници партија се приближише и Цар им стиште руке. Бетман Холвег изјави да је Рајхстаг отворен. Искупљени зајеваше народну химну. Пошто је Цар стегнуо руку шефу генералштаба и канцелару, оставио је салу у сред одушевљених овација.

Берлин, 24. јула. Влада је поднијела Рајхстагу Бијелу Књигу у којој су телеграми измијењани између Цара Виљема и Рускога Цара. 15. јула Цар Виљем је телеграфисао Цару Николи: „Сазнао сам с неспокојством утисак, који је у Русији произвео поступак Аустро-Угарске према Србији. Агитација, која се већ годинама без скрупула води у Србији, довела је до злочина, од којег је као жртва пао Франц Фердинанд. Нагон, који је Србе навео на убиство њиховог рођеног Краља и његове супруге, још и даље влада у тој земљи. Ти ћеш се без сумње сложити са мном, да је заједнички интерес свију суверена да настану те да они, који су морално одговорни за овај злочин, претрпе заслужену казну. С друге стране, ја увиђам, колико ти је тешко као и твојој влади радити противу струје јавнога мњења. Сјећајући се нашега усрднога пријатељства, ја ћу заложити сав својутицајда придобијем Аустро-Угарску на отворен и задовољајући споразум са Русијом“.

Цар Никола је одговорио 16. јула молећи Цара Виљема, да му помогне у овом озбиљном тренутку. Цар Никола каже, да је објављен један сраман рат једној малој земљи. „Индигнација, коју ја дијелим, огромна је у Русији. Ја предвиђам да ће ускоро бити немогућно одољети пресији и снази јавнога мњења и конституити рат.“ Цар Никола моли Цара Виљема да поради на одржању мира.

Цар Виљем поново је одговорио да дијели Цареву жељу за одржање мира, али је потребно да Аустро-Угарска добије стварнијех гаранција да ће формална обећања Србије у истини бити остварена. У томе увјерењу Цара Виљема утврђује и изјава аустро-угарске владе да нема намјеру за територијална освојења. Цар је мишљења да је Русији могућно остати посматрањем према српско-аустријском рату и да она неће учествовати, пошто би њено учешће повукло за собом један најстрашнији рат.

Лондон, 24. јула. Британска влада упутила је њемачкој ултиматум, тражећи да берлински кабинет у погледу неутралности Белгије да исту обавезу као и Француска. Енглеска влада је тражила одговор до поноћи. У вече 22. јула Енглеска је објавила рат њемачкој због њовреде неутралитета Белгије од стране њемачких трупа, које су ушле у Белгију преко Вервија.